

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حریم خصوصی

دکتر امیر احمد شجاعی

MD.MPH.mMBA.PhD.

شرح درس و رئوس مطالب:

- چیستی و تعریف حریم خصوصی در حرفه پزشکی
- ابعاد حریم خصوصی (ارتباطی، مالکیتی، اطلاعاتی، تصمیم‌گیری، فیزیکی و جسمانی)
- تبیین مصادیق رعایت آن (حداقل باز کردن و برهنه کردن بدن، اجتناب از معاینات غیرضروری، استفاده از پرسنل همگن)
- شأن و کرامت انسانی
- اهمیت و جایگاه حفظ حریم خصوصی در اسلام
- مواردی که نقض حریم خصوصی امکان‌پذیر است
- ساختار بیمارستان در حفظ حریم خصوصی بیماران

شرح درس و رئوس مطالب 2:

- پوشش بیمار در اتاق عمل
- خلوت و تمامیت جسمانی بیمار در حین معاینه و بیهوشی و جراحی
- استفاده از پرسنل همگن جهت معاینات تناسلی و رعایت باورهای اعتقادی مذهبی بیمار
- چگونگی ورود به حریم خصوصی بیمار (کسب اجازه، توضیح و ارائه اطلاعات کافی)
- تهیه فیلم‌های آموزشی و فیلمبرداری در اتاق عمل

Privacy

واژه Privacy از کلمه لاتین *privatus* مشتق شده است که خود به معنی مجزا کردن، متعلق به خود، عدم تعلق به دولت بوده و متضاد کلمه *publicus* و *communis* است.

همچنین واژه Privacy برگرفته از ریشه *priv* که همان *Privilege* به معنی امتیاز ویژه یا فرصتی دلخواه و مطلوب نیز است

«حریم خصوصی»

- واژه حریم همچنین از نظر لغت شناسان عرب به معنای آنچه که حرام شده و نباید به آن نزدیک شده یا دست زد و یا هر آنچه که حمایت و احترام آن واجب است آمده است.
- واژه خصوصی در لغت به معنای مقابل عمومی، ویژه و اختصاصی بیان شده است.
- بطور کلی شاید بتوان تعریف لغوی حریم خصوصی را چنین بیان کرد: «منطقه‌ای امن، مقدس، محترم، بدور از اغیار و انظار و صرفاً متعلق به خود فرد که دفاع از آن واجب است».

تعاریف

- حریم خصوصی حقی است نسبت به تنها ماندن، زندگی کردن با سلیقه خود و با حداقل مداخله دیگران
- که مردم در آن می‌توانند از بازرسی دقیق و موشکافانه و احتمالاً نكوهش درباره امور شخصی خود رها و آزاد باشند
- حریم خصوصی از شخصیتِ محترم شمرده شده، استقلال فردی، منزلت و استحکام شخصیت حمایت می‌کند

تعاریف در شش دسته

- حق بر تنها ماندن
- محدود کردن دسترسی به خود و توانایی ایجاد مانع در برابر دسترسی ناخواسته به انسان
- محرمانگی و پنهان سازی برخی امور از سایرین
- حمایت از شخصیت و کرامت
- کنترل داشتن بر اطلاعات شخصی
- صمیمیت و نزدیکی

انواع حریم خصوصی

- حریم خصوصی اطلاعاتی که غالباً در اخلاق زیست پزشکی بر آن تاکید شده است.
- حریم خصوصی جسمانی که بر اشخاص و سپهر شخصی آنها تمرکز دارد.
- حریم خصوصی تصمیم‌گیری که مرتبط با انتخابهای شخصی است.
- حریم خصوصی مالکیتی که دارایی‌ها و منافع مالکیتی شخص انسان در آن مهم است.
- حریم خصوصی ارتباطی یا معاشرتی پیشنهاد کرده‌اند

حریم خصوصی جسمانی

- فضای شخصی غیرقابل رؤیتی است که اطراف بدن انسانها وجود دارد و آنها را از دیگران جدا می کند و نوعی منطقه ایمن و امن برای آنها ایجاد می کند. این فضا به خود فرد متصل بوده و با فرد به هر جا می رود
- تنظیم فضای شخصی امری پویاست .
- طی آن فرد اجازه دسترسی به «خود» را در شرایط متفاوت می دهد.

حریم خصوصی جسمانی 2

- این فضا برای شخص بسیار خصوصی و متعلق به خود اوست و اگر کسی مرز آن را بدون اجازه زیر پا گذارد باعث استرس، نگرانی و پرخاشگری صاحب آن می‌شود
- در تنظیم محدوده فضای شخصی عواملی همچون سن، جنس، مراحل رشد و بلوغ، اختلالات شخصیتی (اختلالات اجتماعی روانی مثل بیماران روانی، عصبی، وابسته به دارو)، شخصیت (برون‌گرا، درون‌گرا و مضطرب)، عوامل فرهنگی و روابط شخصی (دوستان و خویشاوندان) و عوامل موقعیتی (موقعیت رسمی، غیررسمی، آشنا یا بیگانه و مکانهای مختلف) مؤثر هستند.

حریم خصوصی جسمانی 3- خلوت و تنهایی

- بیماران وقتی با درد ناشی از زایمان، جراحی، آسیب و مرگ دست و پنجه نرم می‌کنند احساس می‌کنند که لازم نیست دیگران را در چنین شرایطی بپذیرند.
- این گونه تمایلات بیماران مبنی بر تنهایی و خلوت در هنگام بیماری یا رویارویی با مرگ براساس هنجارهای اجتماعی باید مورد احترام قرار گیرند. این در حالیست که سیستم‌های نظارتی و پایشی موجود در بیمارستانها، آسایشگاهها و مراکز نگهداری و زندانها مانع از تحقق این خواسته بیماران می‌شود.

حریم خصوصی جسمانی 4- عفت تن

- این شکل از حریم جسمانی در اخلاق مسیحیت و اخلاق فضیلت گرا به عنوان یک فضیلت اخلاقی بوده و در اخلاق پزشکی نیز از اهمیت خاصی برخوردار است
- در خدمات سلامتی مدرن فرض بر این است که بیماران و گروه پزشکی، برهنه بودن، مشاهده و لمس کردن را به عنوان جزء لاینفک درمان، آزمایشات، جراحی و بستری شدن پذیرفته‌اند
- مسلمانان و یهودیان ارتودکس عفت تن به عنوان لازمه ایمان بوده و درخواست برهنه شدن حتی به دلایل منطقی مانند معاینات ضروری زیرپا گذاشتن این عقیده و اصل اخلاقی محسوب شده و برای بیمار نامطلوب به شمار می‌رود
- . بیماران نیز به دلیل تمایل خود به حفظ این حریم ترجیح می‌دهند در اتاقهای خصوصی و توسط پرسنل همگن مراقبت شوند

حریم خصوصی جسمانی 5- تمامیت جسمانی

- تفتیش حفرات بدن
- تمایلات افراد برای کنترل جسم، نمونه‌های بافتی و مایعات مترشحه
- حفظ تمامیت جسمانی در اجساد نیز مطرح است. برداشتن عضو قبل از مرگ مغز یا مرگ قلبی به نوعی تجاوز به این حریم است. همچنین استحصال اسپرم از جسد فرد، تمامیت جسمانی فرد را مورد خدشه قرار می‌دهد (23). بیماران بستری در بیمارستان نیز درمانهای بدون اجازه، حضور غیر ضروری گروه پزشکی، ناظران و وجود دوربین‌ها را تعرض به حریم جسمانی خود می‌دانند.

حریم خصوصی اطلاعاتی

- به معنی محدود کردن دستیابی به اطلاعات با اجازه شخص مالک اطلاعات است که نیاز به سکوت حرفه‌مندان و امنیت مدیریت داده‌ها دارد
- حفاظت و امنیت داده‌ها
- گمنامی. پژوهش

حریم خصوصی مالکیتی

- بافت-ها و اعضای بدن، ژن-ها و ساختار ژنومی فرد بخشی از حریم فرد محسوب می-شود
- استفاده از اسم، تصویر یا هویت هر فردی به معنای تجاوز به حریم خصوصی مالکیتی او محسوب شود.
- بر این اساس استفاده از فیلم‌ها و عکس بیماران بدون رضایت آنها نوعی تجاوز به حریم خصوصی آنهاست.

حریم خصوصی مالکیتی 2

- از آنجائیکه ژنهای یک فرد کلید بیولوژیک هویت شخصی اوست و حاوی اطلاعات سلامتی فرد است که بایستی بطور صحیحی توسط فرد کنترل شوند لذا تصاحب DNA افراد بدون رضایت آنها به نوعی تجاوز به حریم خصوصی مالکیتی است.
- بنابراین آزمایشات ژنتیکی اجباری برای تشکیل سیستم بانکی اطلاعات DNA یا سایر بیماریهای ژنتیکی تجاوز بر این حریم بوده و افراد می توانند در برابر این آزمایشات تقاضای جبران خسارت کنند

حریم خصوصی تصمیماتی

- هر فردی حق دارد درباره مسائلی چون تنظیم خانواده، روش-های کمک-باروری، یا امتناع از پذیرش برخی شیوه-های درمانی مانند احیای قلبی-ریوی، درمان-های طولانی-کننده حیات، جراحی و انتخاب یک شیوه-ی درمانی خاص از بین موارد مطرح و معقول، آزادانه تصمیم-گیری کرده، تصمیم خویش را اعمال کند
- تنظیم خانواده
- سقط جنین
- حق امتناع از درمان

قرآن

• يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ
وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا